

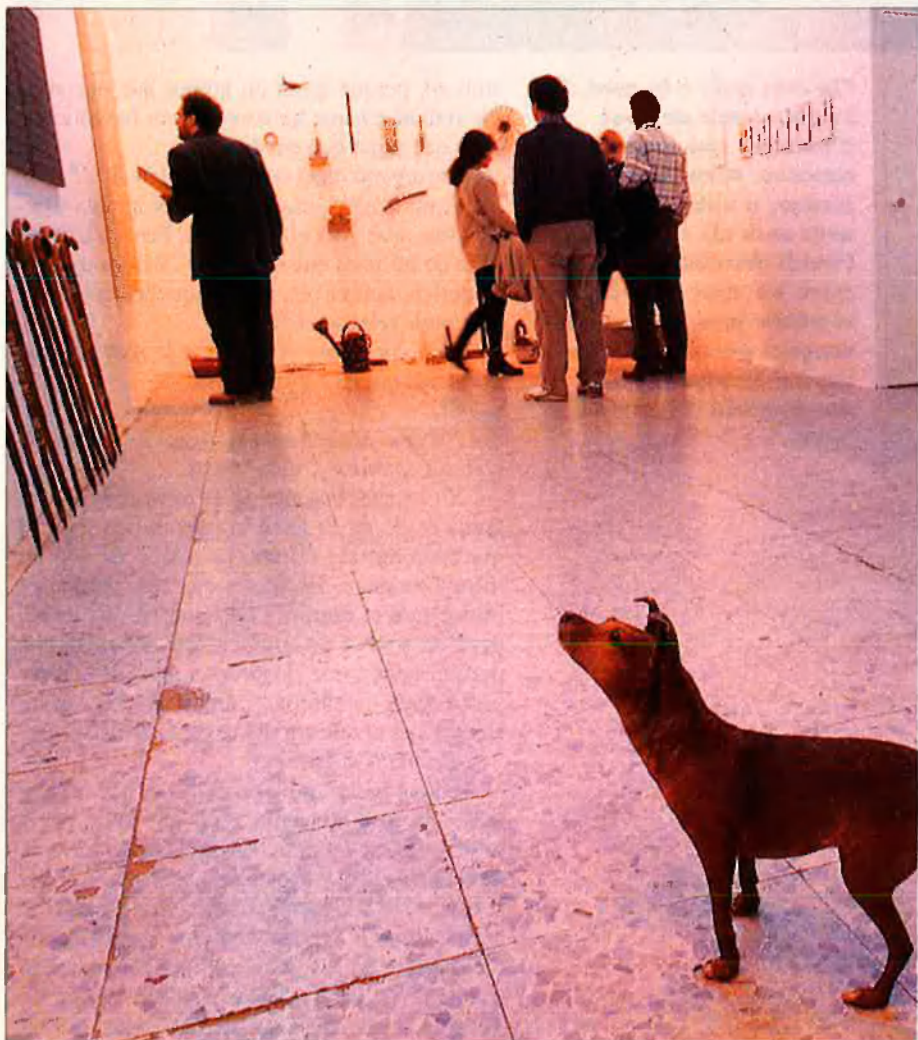
Arco'94: la fira de les

El passat dia 10 de febrer s'obrien les portes als visitants d'Arco'94, la fira d'art contemporani que se celebra a Madrid des de fa 13 anys.

El dia 10 de febrer, a les 12 hores, desembarcava, com una obsessió, l'onada de visitants àvids de contemplar i consumir art. El dia anterior, a les 20 hores, la infanta Cristina inaugurava oficialment aquesta fira amb una visita guiada pels estands més interessants d'Arco. S'hi respirava, entre els nombrosos assistents, eclecticisme, extravagància i una certa perplexitat continguda. En el món de les arts, ja se sap, les inauguracions són els moments per lluir, desinhibits i amb innegable provocació, les combinacions més singulars. Aquell final de vesprada del dia 9, l'art a Madrid va esdevenir un fenomen cranial. L'exhibició amanerada de capells a l'estil Bogart —o Mata-Hari, en versió femenina—, gorres de perfil renaixentista o boines existencialistes reflectien a la perfecció la pluralitat i la infinitat de llenguatges que afloren avui en el panorama multicolor de l'art dels 90.

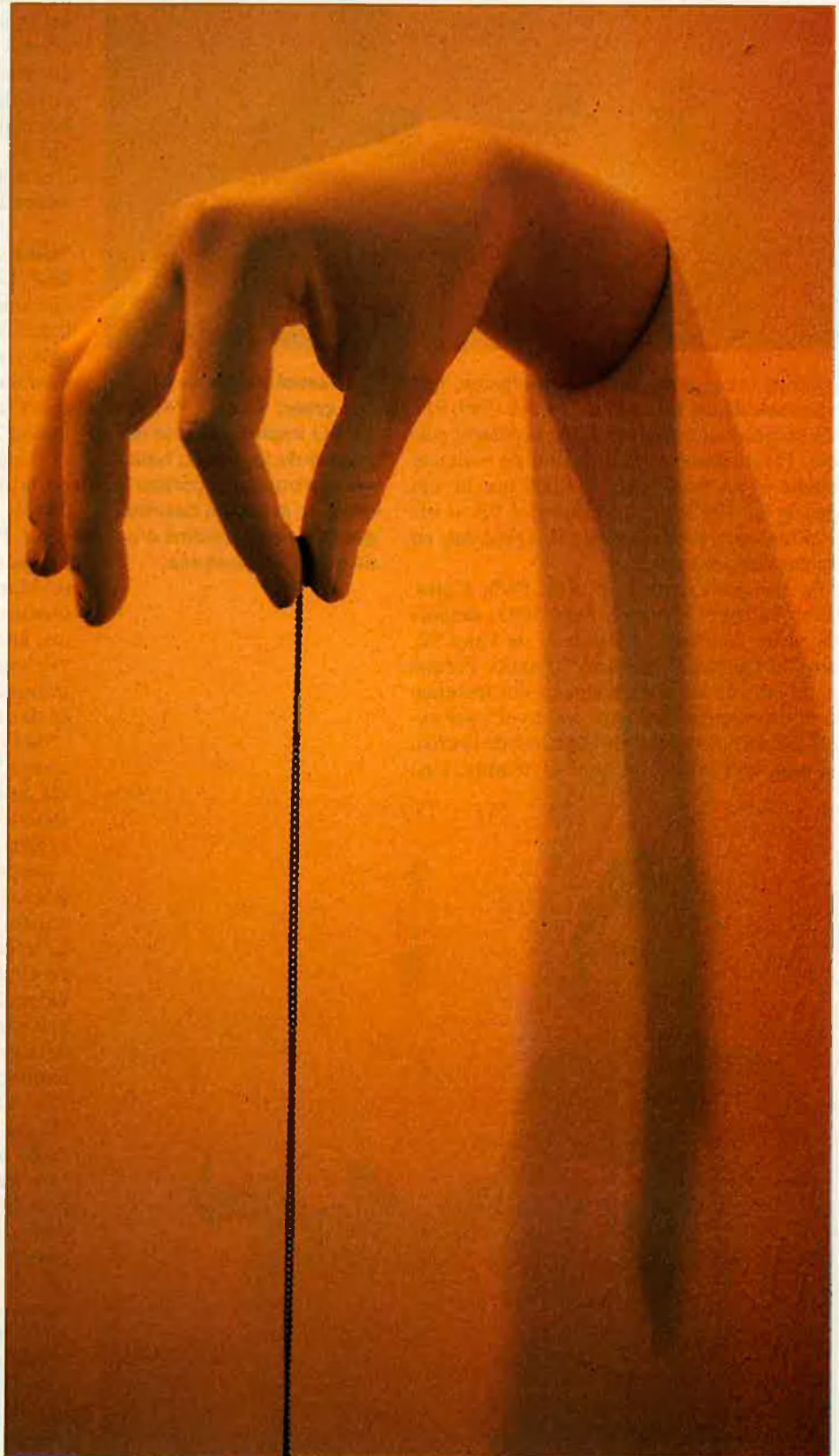
Colze a colze, alternaven, amb indiferència premeditada, figures burgeses de ratlla al pantaló —que no era sinó la continuació d'aquella que provenia de les més elevades esferes cerebrals— i condescendència britànica amb d'altres, no menys estudiades, que es volien víctimes del caos prefabricat que dicten els cànons de la cultura suburbana; o d'una excentricitat carnissera, com la que ostentava Paco Clavel en la solapa de la seua jaqueta: "Solomillo".

Però, en aquesta llotja de l'art i de la recerca de l'originalitat a través de la combinació singular de la moda, tots els protagonistes compartien un element comú: l'optimisme, vertader o apòcrif, que aspirava a ser la compensació de la crisi en què va caure l'any passat la fira Arco. Una crisi, ja se sap, generalitzada, però que en aquest medi es va deixar sentir notablement, reduint els pressupostos de 350 milions, amb què havia comptat el 1992, a 225 el 1993 i el 1994. Això significava igualment una disminució del nombre de

Generacions perdudes

RAFA GIL

RAFA GIL

galeries estrangeres que hi participaren, que va passar de les 146, 139 o 113 del 1990, 91 i 92, respectivament, a les 57 de la present edició. Paral·lelament, la quantitat de visitants també es va reduir dels 154.000 que hi van passar el 1992, als 128.000 del 93, o els 125.000 que s'estima que s'hi aplegaran en aquesta tretzena edició.

És clar que l'art està en crisi. Però, a més, Arco va entrar en coma l'any 1993, després de viure l'eufòria i l'expansió de l'any 92, amb el Quinto Centenario i l'Expo. Perquè patia no sols les conseqüències del fenomen del "dia després" de l'any "espanyol", per excel·lència, sinó també els desastres de la crisi, la gran afectada de la qual és sempre, i en

Qualsevol motiu és bo per crear. Si, dalt, l'aspecte més important és la disposició de les peces; baix, per contra, s'al·legoritza la mort de la religió desintegrada en els intestins d'una cultura suburbana.

RAFA GIL

gran mesura, la cultura. Per tant, la passada edició se saldava amb xifres que reflectien el fracàs enfront de la bona dinàmica d'anys anteriors. Enguany, els resultats són similars als del 93 —és clar—; no obstant això, aquesta tretzena edició ha despuntat amb un optimisme incipient que podria caracteritzar-se d'anormal en els temps que corren. A què és degut això? És el termòmetre que anuncia una possible recuperació en els pròxims anys? O bé, malauradament, és signe que la societat s'hi ha adaptat, a aquesta situació de crisi, i l'ha assumida com el nou ritme de vida que marcarà aquesta fi de segle?

"Una aposta més que una proposta." La presència de galeries tant de València com de Barcelona, d'Alacant, de Mallorca o de Lleida ha estat notable. Noms habituals dels circuits comercials s'hi han donat cita. Així doncs, no hi podien faltar la Sala Gaspar o la Galeria Maeght de Barcelona; la galeria Punto, Tomàs March o My Name's Lolita Art de València, entre tantes altres. Com tampoc no hi faltaren les signatures consagrades de Tàpies, Teixidor, Arroyo, Barceló, Valdés, algun Picasso i Miró; i una gran quantitat de dibuixos i escultures de dimensions reduïdes de Mariscal. I totes elles es barrejaven, harmoniosament i gaudint alhora dels contrastos, amb les creacions més singulars dels joves artistes que feien, molts d'ells, la seua primera aparició en un Babel de les arts com és Arco.

"Més que una proposta, es tracta d'una aposta." Amb aquestes paraules definia Sílvia Sempere, jove creadora alcoiana, la iniciativa que l'IVAJ ha dut a terme per primera vegada en aquesta tretzena edició d'Arco.

L'espai que l'Institut Valencià de la Joventut (IVAJ) ha reservat a Arco'94 per als joves artistes valencians ha estat fruit de tres anys de treballs duts a terme amb la col·laboració de Club Diario Levante i alguns galeristes valencians. Des del 1991 s'han organitzat una sèrie de mostres al voltant de les obres dels joves creadors que han aconseguit dinamitzar el potencial artístic que conté el País Valencià. I en aquest sentit, l'espai de l'IVAJ a Arco'94 pretén ser una selecció, no de les millors obres, sinó d'artistes.

Es tracta alhora d'una compensació i una possibilitat que ofereix el Govern valencià perquè les joves figures es presenten als circuits galerístics i artístics que ultrapassen els límits locals. "Ens van demanar que triàrem l'obra que més ens agradara perquè havia de ser penjada a Arco", declara Sílvia Sempere. "Per tant, no vam tenir temps de preparar-ne alguna específicament per a la Fira. La qual cosa, per altra banda, és millor, perquè no et trobes cohibit pel fet d'haver

de crear alguna obra per a aquest mercat.”

Quo vadis, Ars? En fer repàs dels materials que es presenten a Arco, un es pregunta cap on va l'art o quines són les noves tendències. Aquest albira un horitzó segur cap on dirigir-se; o al contrari, navega perdut immers en el maremagnum dels seus llenguatges? La pregunta pot tenir interès, però assegura una resposta controvertida i incerta.

Perquè l'art de la dècada dels noranta no coineix ni generacions ni moviments. És aquell art que ha perdut el rumb —n'havia tingut alguna vegada?—, com, de fet, també l'ha perdut la societat de la recta final de la nostra centúria.

La societat occidental viu, a hores d'ara, un *mal de siècle*, un desconcert generalitzat i una crisi que adopta aparença de recessió econòmica, però que conté, en definitiva, un desintegrant dels valors que havien predominat fins al moment. I de tot això l'art en fa cinc cèntims.

La societat es desmembra en un individualisme inconnex. L'individu anònim forma part d'una massa que manté una cohesió forçada, sense més pretensions que les de sobreviure en un medi gris. L'home ha esdevingut, malgrat ell, esclau del seu propi engranatge. Es veu dominat per unes superestructures contra les quals no pot lluitar. Ja no es compromet a canviar aquesta situació. Se n'absté.

Abstinència i abstinència —val a dir-ho— perquè l'individu dels noranta sent, com més va més, la manca d'aquella aurora

Dalt, la dinastia dels simis posa aquests al mateix nivell de l'home. O rebaixa l'home a l'estat animal. Baix, l'exposició fotogràfica d'El País dedicada a l'obra de Schommer. Una de les atraccions de l'art gràfic a Arco.

boreal que són els principis i els valors.

I aquesta abstinència, que s'estén com un mal endèmic a tots els sectors de l'ens social, pren forma d'un minimalisme animal, que recorda els instints humans d'autoconservació i supervivència més ancestrals. El replegament és absolut. I el narcisisme triomfa de manera generalitzada.

Evidentment, l'art no se'n salva. Al contrari, n'és la gran víctima i un dels màxims exponents d'aquest narcisisme patològic. Sí. L'art està malalt; pateix de la desvinculació entre la societat i ell mateix. No s'hi compromet perquè sap que no pot canviar-ne res. Això eren altres temps. Avui l'artista i el seu producte es repleguen en un llenguatge propi, l'originalitat del qual no prové de l'aventura cap a terrenys verges, sinó de la combinació particular d'elements residuals de moviments anteriors.

I és que l'art actual viu una autoreferencialitat obsessiva, estèril, al cap i a la fi. Només té un objectiu, que és ell mateix. I es veu indefectiblement abocat a l'espiral dantesca de la seua desil·lusió. L'artista, lluny de l'eufòria dels 80, no cobra sentit sinó a través de llenguatges artístics codificats. Per aquesta raó, el discurs dels 90 recupera el pop, l'art conceptual o el minimal. Instal·lacions i *performances* envaeixen de nou els escenaris de museus i galeries.

L'art dels noranta és eclèctic per excel·lència i essencialment mestís. Perquè el seu desarrelament desemboca en una multiplicitat de discursos particulars i inconnexos amb l'únic punt en comú del mestissatge. Amalgama i

recicla. I l'originalitat es limita, doncs, a l'habilitat de la combinatòria singular que cada artista fa d'aquests elements que té al seu abast.

I avui, en la recta final del segle XX, l'artista crea sense veure's afectat pels constrenyiments ni per les exigències d'un mercat que no el toca, perquè aquesta llotja de l'art s'anquilosa dia a dia a causa de la crisi econòmica actual. I avui, per contra, els límits de l'art s'estenen cap a àmbits que traspuen la més pura banalitat. Tot pot ser art, fins i tot, ferradures signades per Arroyo i que es venen a Arco a 20.000 pessetes cadascuna. Tot siga per un art sense fronteres.

Eliseu T. Climent

